

● ● ● 1-2-1 food losses. Het is geen ingewikkeld concept: assisteer als Nederlandse agribusiness in één specifiek ontwikkelingsland een agroketen met expertise voor alle schakels. Doel: een gesloten keten en vermindering van het voedselverlies met minstens een derde. Pak tegelijkertijd bij voorkeur aan het eind van dezelfde keten in ons land het verlies aan, door bewustwording van de Nederlandse consument. Vandaar 1-2-1 (één op één). Hans Eenhoorn, oud-directeur Unilever en oud-lid van de Millennium Task Force on Hunger van de Verenigde Naties, legt uit.

Hans Eenhoorn:

“Het gaat ten slotte om voedselzekerheid voor miljarden mensen”

“Bij de Task Force on Hunger hielden we ons bezig met millenniumdoel 1 – bestrijding van armoede en honger. Ik richtte mij op ‘the future of food’: hoe krijg je zoveel mogelijk mensen uit de armoedeval en zorg je dat ze ‘voedselzeker’ worden? Als je honger en armoede wilt bestrijden, en ook de plattelands economie wilt aanjagen, zul je dat in eerste instantie moeten doen via de smallholders. Veruit het grootste aantal armen die lijden onder chronische honger woont op het platteland. Het idee rijpte om een proefproject op te zetten. We kwamen uit op het voeden van ondervoede kinderen in Ghana, met scholen als ‘markt’ voor de aanvoer van voedsel, dat zou worden geproduceerd door lokale boeren. Vanuit de Task Force is dat project gestart, met betrokkenheid van de Ghanese overheid en de lokale vestiging van Unilever. Met een Nederlands platform van bedrijfsleven, WUR en ngo’s wisten wij de toenmalige minister van Ontwikkelingssamenwerking, Agnes van Ardenne, te bewegen tot ondersteuning van dit project, met uiteindelijk € 40 miljoen.

Doel was om binnen vijf jaar één miljoen (meest ondervoede) kinderen op school te voorzien van een fatsoenlijke dagelijkse maaltijd met genoeg voedingswaarde, geproduceerd door lokale boeren en boerinnen. Eind 2011 werd de doelstelling van 1 miljoen kinderen bereikt.

Tegelijkertijd is ook een aantal gerelateerde zaken geregeld. Zo sloeg Simavi waterputten, was ICCO actief met een landbouwprogramma in Noord-Ghana, voerde Cordaid een groot onderzoek uit, en voorzagen onder meer Unilever, DSM en de ASN Bank in een stuk financiering. Sinds vorig jaar wordt het programma volledig door de Ghanese overheid betaald. Al onze kennis, ervaring en contacten zijn overgedragen aan een organisatie (PCD) die werkt voor de Bill & Melinda Gates Foundation.

Eén onderdeel van dit project was lokale boeren te laten begrijpen dat er een markt was - de scholen - die ze konden bedienen. Want dat deden ze niet vanzelf en dat vormde

duo een obstakel voor het slagen van dit project. Uit onderzoek door WUR bleek toen waarom. Problemen als een onjuiste perceptie van de mogelijkheden, niet kunnen investeren, slecht behandeld worden door de overheid, waardoor zij van tevoren al dachten hun geld toch niet te krijgen enzovoort. Deze problemen worden nu goed aangepakt.

Valide model

Dit project hadden Eenhoorn, Kees van der Graaf (Unilever) en Rutger Schilpzand (Schuttelaar & Partners) in het achterhoofd op een grote conferentie van het IMD in Zwitserland. Die werd ingeleid door Peter Bakker, oud-ceo van TNT en voorzitter van de World Business Council for Sustainable Development. Hij vroeg alle aanwezigen iets praktisch te doen op het gebied van voedselzekerheid, waarvan op korte termijn resultaat verwacht mag worden en dat meetbaar is.

Eenhoorn: “Oogstverlies is één van de grootste problemen in de agroketens van ontwikkelingslanden. Gemiddeld gaat 30% van de oogsten verloren, en van sommige oogsten zoals groente en fruit vaak nog meer dan 50%. Vaak is er helemaal geen sprake van ketens zoals wij die kennen. Daar heeft Nederland wel expertise te bieden. Als je een hele keten bekijkt, gaat het onder meer om zaadveredeling, irrigatie, vervoer, opslag, verwerking, verpakking en vermarkting.

Een goede haalbaarheidstudie is essentieel: in welke oogst of keten is het verlies aanzienlijk? Is dat bijvoorbeeld cassave, mais, fruit of zuivel? Kies één houdbaar(der) product en één bederfelijk(er) product. Bestudeer wáár in zo'n keten de problemen zitten en hoe je die integraal kunt aanpakken, dus in elke schakel, waarbij je het verlies beperkt. Zoek daar vervolgens de Nederlandse ondernemingen, kennisinstituten en ngo's bij met de expertise om te assisteren. En regel financiering van het project via de relevante topsectoren (agro & food, tuinbouw & uitgangsmaterialen, water).

'Bedrijfsleven zorgt voor waardecreatie'

Als wij een land vinden dat geïnteresseerd is om onze kennis te gebruiken, moeten de lokale overheid en de Nederlandse ambassade faciliteren, terwijl het bedrijfsleven moet worden getriggert om te investeren en de processen te begeleiden. Dan heb je nog een universiteit nodig voor onderzoek - doen we de goede dingen op de goede plaats - en ngo's die onontbeerlijk zijn voor kennis van de lokale cultuur en om de mensen daar over de traditionele obstakels heen te helpen, om het anders te gaan doen."

Eenhoorn verzamelde een groep uit verschillende hoeken, die het plan onderschreef. "Het unieke zit hem in de koppeling

één op één (1-2-1), van Nederland met al zijn kennis en kunde aan een ontwikkelingsland die beide nodig heeft voor de verbetering van voedselzekerheid. Het verminderen van oogstverlies in land x in agroketen y verbinden met het verminderen van voedselverspilling in Nederland hoort ook bij de 1-2-1-aanpak. Op deze manier krijgt 'food waste' ook in ons land meer aandacht. Dat is € 4 miljard per jaar (marktwaarde: schatting WUR), wereldwijd is dat naar schatting van de FAO € 744 miljoen).

In ons land zou het kunnen gaan om een campagne waarbij de consument wordt gestimuleerd om niet het bederfelijke product met de langste houdbaarheidsdatum achterin het schap te kiezen, maar het product met de dichtstbijzijnde. Aan de NCDO de schone taak om dit bewustzijn vanuit de duurzaamheidsgedachte te promoten." Eenhoorn spreekt van "de terreur van de uiterste houdbaarheidsdatum".

Net zoals bij het Ghana-project zal er sprake zijn van continue monitoring. Bijhouden wat er goed of verkeerd gaat, opheffen na vijf jaar - dat wil zeggen, de kennis, ervaring en contacten overdragen aan een lokaal verband - en een slotboek in pdf-vorm met 'best practices'.

Voedselzekerheid

Eenhoorn: "En weet je wat het mooie is. Op deze manier kun je nou aan de Nederlandse burger laten zien dat, als je OS-geld zo inzet,

je draagvlak creëert voor de notie dat ontwikkelingssamenwerking helpt. Je laat zien wat Nederland kan, waarmee het vertrouwen in OS nieuwe stijl zal toenemen. Zelfs als je wetenschappelijke kennis wilt overdragen, dan heb je ook het bedrijfsleven nodig om dat om te zetten in waardecreatie. Uiteindelijk gaat het om voedselzekerheid voor miljarden mensen."

Hans van der Lee

1-2-1 food losses in 100 woorden

Voedselzekerheid kan sterk bevorderd worden door oogstverliezen en voedselafval te verminderen. Een derde van het geproduceerde voedsel wordt verspild. (wereldwijd ter waarde van \$ 1000 miljard, in Nederland € 4 miljard). Voorgesteld wordt om in een gezamenlijke inspanning van overheid, bedrijfsleven, wetenschap en ngo's in Nederland met één ontwikkelingsland als partnerland oogstverliezen in één of twee voedselketens in dat land met een derde te verminderen vóór het jaar 2020. Dit initiatief moet gezien worden als een demonstratieproject met voorbeeldfunctie. Aan dit initiatief wordt een actie in Nederland gekoppeld om de reductie van voedselafval te bevorderen. Dit idee is SMART: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

